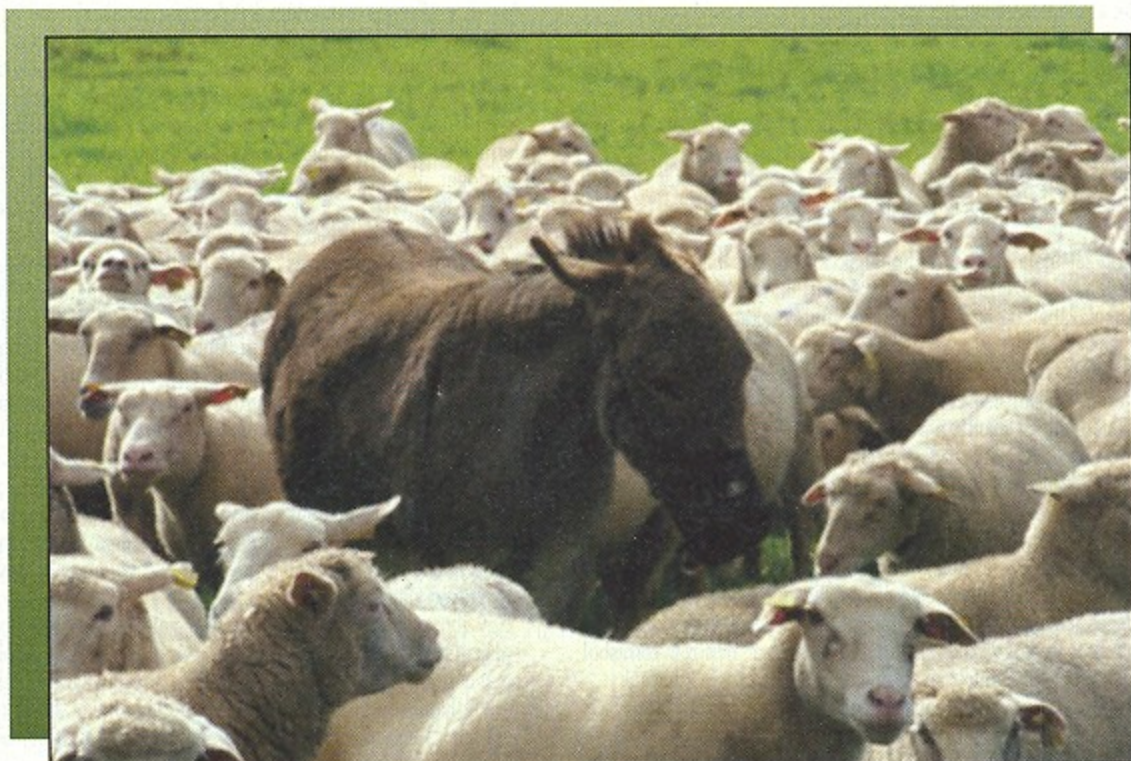

MAGYAR JUHÁSZAT

ÉS KECSKETENYÉSZTÉS

Szerkeszti
a szerkesztőbizottság

20. évfolyam
2011/12

Levél a miniszternek

..... II-IV

PROF. DR. MUCSI IMRE – CSOBÁN MIHÁLY – PEREI GÁBOR

A juhtenyésztés és -tartás tanulmányozása
Izlandon és Dániában

..... V-VIII

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: Bátor Árpád, a JUH TERMÉKTANÁCS ELNÖKE, Dr. Jávor András, EGYETEMI TANÁR, ELNÖKSÉGI TAG,
Dr. Kukovics Sándor, ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓ, JUH TERMÉKTANÁCS
Dr. Békési Gyula, Dr. Mucsi Imre, EGYETEMI TANÁR, • Szerkesztette: Avar László

A juhtenyésztés és -tartás tanulmányozása Izlandon és Dániában

A Leonardo da Vinci-program LdV-HU-10-VEP-3006 számú, „Juhtenyésztés Izlandon és Dániában” című szakmai csereprogram segítségével nyolc juhtartó, illetve juhtenyésztést oktató szakember utazott 1-1 hét időtartamban Izlandra (2011. augusztus 7-14.) és Dániába (2011. augusztus 15-21.) a juhágazat tanulmányozására. Az alábbi anyag a két országról, illetve juhágazatukról ad ismertetőt.

Izland

Izland igen fiatal sziget, kora mindössze 56 millió évre tehető, de manapság is formálódik, alakul. Európa második legnagyobb szigete, 103 ezer km², az Északi-sarkkörtől délre fekszik. Itt található Európa legnagyobb összefüggő jégmezője, a Vatnajökull, amelynek mérete 8500 km² és helyenként 1000 m vastag.

Izland lakossága 320 ezer fő (népsűrűsége 3,1 fő/km²), melyből 93% a városokban él, és mintegy 7% a szigetszág part menti részén. A „város” fogalma azt jelenti, hogy egy 1500–2000 fős helység már nagyvárosnak tekinthető. Az ország fővárosa Reykjavík, ahol és annak vonzáskörzetében él az összlakosságból mintegy 200 ezer fő. A lakosság viking és kelta eredetű.

Izland időjárása szeszélyes, változékony. A csapadék igen egyenlőtlenül eloszlású, például a sziget közepén 150–250 mm az éves csapadék, más területeken akár 7–8000 mm eső/hó is eshet/hullhat. A bő vízi folyók esésgörbéje kiegyenlítetlen, így sok helyen igen kiszélesednek, majd vizesések jönnek létre. A gleccserek olvadása folyamatos, sokszor a csapadékkal jelentős mértékben feldúsul, hatására a vízfolyás akár 1 km vagy még szélesebb árvízzé alakul, képes hidakat is elsodorni.

A januári középhőmérséklet kb. 0 °C, a júliusi sem melegszik 10–15 °C fölé. (Mi augusztus hónapban „kánikulát” tapasztaltunk 16–20 °C-kal és napsütéssel.) Gyakori az északi szél, a levegő igen tiszta, esetenként hűvös.

Egész Európában itt van a legtöbb hőforrás (vékony a földkéreg), ezért mindenütt gőzzel fűtenek és biztosítják a meleg vizet, melyet igen magas hőmérsékleten akár 60 km-re is elvezetnek.

A mezőgazdálkodás természetes feltételei változóak, helyenként kedvező, több térségben kedvezőtlen. Az ország területének 23%-át fedi növénytakaró, és csak 1,3% a művelt terület aránya. A lakosság 2,5–3%-a dolgozik a mezőgazdaságban. Főbb növényeik a burgonya, a répa és a takarmánynövények. A szabadföldi termesztés mellett egyre nagyobb alapterületen és mennyiségben állítanak elő paradicsomot, uborkát, paprikát stb. üvegházi védelemben. Az olcsó fűtőszóllót és banánt is termelnek.

A fűvet az állatok legeltetésére hasznosítják, a gondosan vágott és fóliabálázott szénából szénaszt készítenek a téli takarmányozáshoz.

A tenyésztett állatok fajai között a juh dominál, de nagyszámú úgynevezett izlandi lovat, helyenként főleg tejelő típusú és kevesebb hús típusú szarvasmarhát is lehet találni.

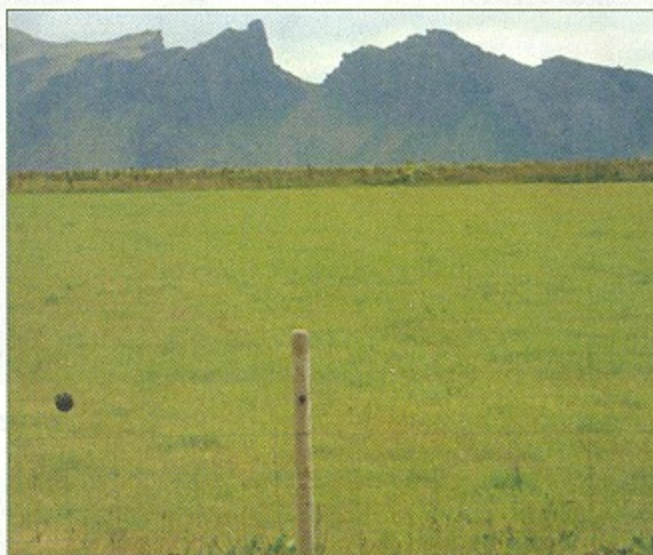
Szakosított, zárt telepeken tartanak sertést és baromfit. Kis létszámú rénszarvas- és prémesállat-populáció is fellelhető.

Jelentős mennyiségű lazac-, bálna- és cápa-hús is bekerül a humán táplálkozásba.

Az izlandi juh a világ legrégebbi és „leghomogénebb fajtájú”, hosszú gyapjas állata. A vikings 1100–1200 éve telepítették be a szigetre, azóta csak zárt állományú szelekciót alkalmaztak. A juhok jellemzői: finom csontozatúak, közepes termetűek, szívósak, „értelmesek”, figyelmesek és gyors mozgásúak. Az egészséges anyák 12–14 éves korukig ellenek, mintegy 90–95%-ban kettes, hármas ikreket. A bárányok kis születési súllyal jönnek a világra, de gyors a növekedési erélyük. A kifejlett kos 90 kg, az anya 60 kg súlyú.

Az állatok border collie fajtájú juhászkutyával jól terelhetők.

A kb. 420 juhtartó átlagos életkora 52 év, az átlagos juhlétszám 400 állat. A 2008. évi felmérés szerint 455 ezer juh legelt a szigeten, melyből 358 ezer volt

az anyajuh. 1980. évben volt a legnagyobb létszám: 828 ezer, illetve 685 ezer. (Érdekes megemlíteni, hogy 2007. évben 77 ezer izlandi ló legelt a juhok mellett.)

A juhágazat hústermelése a maximumot úgyszintén 1980. évben érte el, 13 534 tonnával, mely 2007-re 8 644 tonnára csökkent.

Az egy főre eső juhhús-fogyasztás 1980. évben 43,5 kg volt, 2007. évben már csak 22,3 kg (mellette a sertéshús-fogyasztás 5,4 kg-ról 19,6 kg-ra, a baromfi-hús-fogyasztás 3,9 kg-ról 24 kg-ra (!) emelkedett). Érdekes, hogy az izlandiak egyben lóhús-fogyasztók is, 1980-ban 3,3 kg, 2007. évben 2,1 kg volt az egy főre jutó érték.

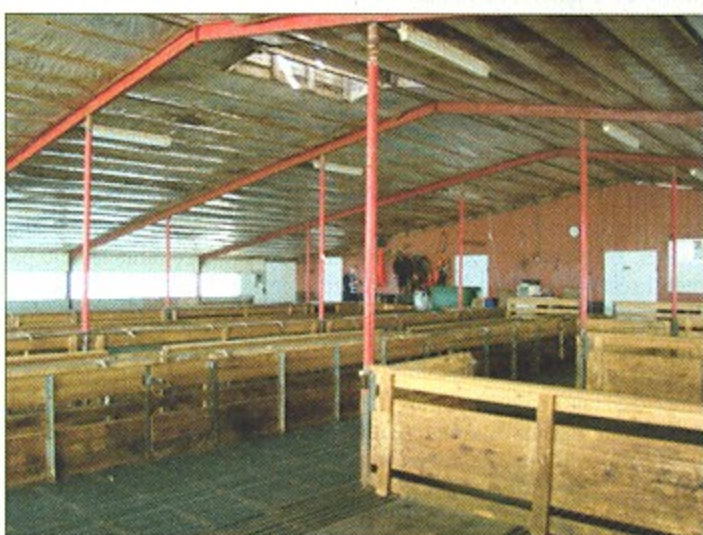
Mára kb. 20 kg/fő-re csökkent a juhhús-fogyasztás.

A skandináv országok között az izlandi juhhús-fogyasztás még így is kiemelkedő (Norvégiában kb. 6 kg/fő, a dánok, finnek és svédek juhhús-fogyasztása többé-kevésbé azonos a magyarokéval).

A Bjarteyjarsandurban működő családi farm intenzív kapcsolatot tart az agrárturizmussal. A vállalkozás juhot és lovat mutat be az érdeklődőknek. Saját boltjukban bio késztermékeket árúsítanak, sőt igény szerint biotermékekből helybeni étkezést is tudnak biztosítani.

A család kb. 640 állatból álló juhállománnyal rendelkezik. Évenként egyszer, május hónapban elletnek, a bárányokat legelőn nevelik, majd szeptemberben értékesítik. Az anyajuhokat évente kétszer, októberben és márciusban nyírják. Az istállózott időszakban, decemberben végzik a mesterséges termékenyítést.

A juhállomány téli takarmányszükségletét június és augusztus hónapok között takarítják be, és fóliával borított körbálában, többnyire a szabadban tárolják.

Egyéb állataik: lovak, juhászutyák (border collie), nyúl, szabadtartásos tyúkállomány. A területükhöz tartozik még a természetes tengerpartvonal.

Az agrárturizmus vonatkozásában a (gyermekes) családok látogatása mellett iskolai csoportokat is fogadnak. A látogatók bepillantást nyernek az állattenyésztésbe, a farmon előállított élelmiszerekbe, bemutatják az érdeklődőknek a természetes környezet megőrzésének lehetőségét.

A turisták egy napra vagy hosszabb időszakra érkeznek. Ekkor a család kempingjében, hegyi jellegű családi nyaralójában kapnak elhelyezést. Az úgynevezett „Galleri” szolgáltatás lehetőséget biztosít a (kis)tertség kézművességének megismerésére: a helyben főzött sör, a különféle hús- és hal-készítmények ízelelésére, vásárlására. A csoportok igénye szerint élőzene hallgatására is sor kerülhet. Jelentős érdeklődés tapasztalható a karácsonyi vásárok iránt is.

A környezetvédelem vonatkozásában a következők megvalósításában jeleskednek:

- fő profiljuk a bárányhús-előállítás, az egészséges biohústermelés az elsődleges feladatuk,
- a talajerózió jellegzetes izlandi probléma;

minden lehetőséggel élve igyekeznek a vékony termőréteget helyben tartani,

- minimalizálják a farm keletkezett szemét mennyiségét, amit lehet, újrahasznosítanak,
- segítik a fenntartható környezetfejlődés gyakorlatát; előadással ismertetik annak lehetőségét,
- a belföldi turizmus gyorsan fejlődő „iparág”, a résztvevők figyelmét felhívják környezetük/területük védelmére,
- Izlandon nagymértékű a lakosság városokba települése, ezért fontos az urbanizálódott emberekkel újra megszerettetni és észrevetetni a természeti értékeket, azok óvására tanítani a látogatókat.

Összegezve: az agrárturizmus célja az érdeklődők visszavezetése a „gyökerekhez”.

Az **izlandi felföld** az ország egyötödét kitevő, szinte teljesen lakatlan terület, megközelítőleg 20 ezer km². Ezekben a területeken 3 hónapig ingyen legelhetnek a juhok.

Ezek a régiók egyéb mezőgazdasági művelésre alkalmatlan, legeltetésre viszont többé-kevésbé alkalmas füves területek. Az extenzív legelők mellett egyre nagyobb területen találunk elsímított táblákra vetett,

intenzív legeltetésre vagy fűszénázás készítésre alkalmas, kiváló minőségű gyeppopulációt.

A juhok helyben tartása érdekében minden legelőt dróthuzalokkal vagy nagy lyukbőségű drótszövettel, illetve elektromos kerítéssel kerítettek körbe. Az állatok ösztönösen, szabadon legelnek, mert a szigeten nincs ragadozó, aminek táplálékforrása lenne a juh.

Az állattartók összefogva, együtt telepítik ki a juhokat, és egymás között elosztva, kéthetente járnak ki ellenőrizni az állományt. Ősszel – a behajtáskor – népművelési rendeznek; vidám mulatság közepette válogatják szét a legelőről érkező juhokat.

A téli időszak októbertől áprilisig tart, amikor a betárolt takarmányt hasznosítják.

A téli tartást zárt istállóban végzik. A padozat kialakításában kétféle technológiát alkalmaznak.

Az egyik az úgynevezett „mélyalmos” tartás. Ebben az esetben az istálló padozata nincs szilárd résszel fedve, hanem a lávahomok terítésre rossz minőségű szálastakarmánnyal almoznak. A szűk közlekedő út mellett „etetőboksokba” rakják le a takarmányozásra szánt szálas takarmányt. A köz-

lekedő folyosót és az etetőboksokat időnként emelni szükséges, amit a földmhez erősített felsőpályás emelőrendszerrel oldanak meg. A nyári időszakban markoló gépekkel végzik az istálló kitrágyázását.

A másik technológiában **rácspadlón** helyezik el a benn tartózkodó állatállományt. E rendszerben a bélsár a rácspadló alatti (3–5 m mély) térbe hull le, ahonnan úgyszintén gépi segítséggel szállítják az érett trágyát a művelt területek talajerőpótlására.

A juhtartás mellékjövedelem-forrása a **gyapjú**. Izland téli éghajlata megkívánja a gyapjúöltözékek használatát.

A hölgyek kézzel fonnak, szőnek, készítenek kesztyűt, sálát, sapkát, pulóvert és ruhákat. A termékek jellegzetes mintázatban készülnek és a széllal szemben védelmet nyújtanak. Sok gyermekjáték is gyapjúból készül.

Dánia

Dánia területe 43 094 km². A felszíne annyira sík terület, hogy legmagasabb pontja 173 m, átlagos tengerszint feletti magassága 30 m. Éghajlata mérsékelt, nedves és felhős, hűvös nyár és enyhe tél jellemzi.

Dániában a mezőgazdaság meghatározó szerepet tölt be. A dán mezőgazdaság alapja a tudás alapú gazdaság. Így pl. az állattenyésztésben teljesen gépesített, ember nélküli rendszerek működnek, az információtechnológia a vidéki élet szerves része.

A mezőgazdasági termelés folyamatosan koncentrálódik, hatékonysága pedig nő. A farmgazdaságok száma 1960-ban még 196 ezer volt, ami 1990-re 70 ezerre mérséklődött, majd 2010-ben 57 ezerre csökkent.

A farmtulajdonosok magasán képzett szakemberek, akik a hatékonyságot az állattartási intézkedések figyelembe vételével érik el. A dán gazdálkodók fokozatosan olyan tevékenységre térnek át, amelyek egyféle üzemszerkezetre, illetve munkamódszerre korlátozódnak. Az ilyen nagyfokú specializáció megnövekedett termelékenységhez vezetett.

Dánia 2,7 millió hektár megművelt területtel rendelkezik, amely a művelhető terület 66%-a. Ebből a rét, legelő 17%-ot tesz ki.

A mezőgazdaságban foglalkoztatottak aránya 3,1%.

Folyamatosan növekszik a biogazdaságok száma és a művelt terület nagysága, valamint az állatlétszám. 2002. évben az összes mezőgazdasági terület 5,5%-a bioművelésben volt, azóta megközelíti a 8%-ot. Ezzel Dánia az EU országaiiban az első öt között szerepel.

Dánia önellátási foka 300%, így jelentős mennyiségű saját fogyasztói igényen felüli mennyiség. A mezőgazdaság és az élelmiszerfeldolgozó ágazat a teljes dán export 21%-át teszi ki.

A dán termékek és az élelmiszerbiztonság színvonala világszerte.

A dán szövetkezeti társulások is igen sikeresek. A dán modellre jellemző, hogy

több gazdaság végez el valamilyen gazdasági műveletet, amely a tagok tevékenységét segíti, a vállalkozás gazdaságosságát javítja, de a gazdaságok egymástól függetlenek maradnak. A tag és a szövetkezet között kettős kapcsolat alakul ki: a tag a szövetkezet tulajdonostársa, ugyanakkor üzletfélként használja a szövetkezet szolgáltatásait, élvez a vele járó előnyöket. A szövetkezet Dániában érdekközösség, ugyanakkor tevékenységi kötédest jelent, oszthatatlan közös vagyon jellemzi, a magas piaci részesedés, valamint a technikai színvonal és a műszaki fejlesztés teszi lehetővé sikeres működését. A dán típusú szövetkezet az azonos érdekű tagok csoportosulása!

Dániában földet csak egyén birtokolhat, és minden egyén önállóan gazdálkodik.

A **juhtenyésztés és -tartás** az egyik legfontosabb területe a dán mezőgazdaságnak.

A **dán lapály juhok** a régi lapály juhoktól származnak. A lapály juhok közepes testméretűek, hosszú lábak és hosszú test

jellemzi őket. A gyapjú többnyire fehér színű (90%), mintegy 10%-a barna. A test fehér, a barna foltok az arcon és a farok részen találhatók.

A kosok 10%-a szarvalt, az arc és a lábak többé-kevésbé gyapjúval borítottak. A hosszú gyapjúsálak átlagos átmérője 33,6 mikron. A zsiros gyapjú súlya átlagban 3,5 kg. A gyapjút takarók és szőnyegek készítésére használják. A felnőtt kosok marmagassága 70 cm, az anyáké 65 cm, az átlagos élősúly 80 kg (kosok), illetve 50–60 kg (anyák). Ellésenként az átlagos alomszám 1,5 bárány, majd a választási létszám 1,33. Az átlagos vágási súly 20 kg.

A dán lapály juhokat több jól izmolt, külső megjelenésben tömegesebb juhajtával keresztezik, vagy azokat saját fajtájukban tartják. Ilyenek:

A **suffolk** jó legelő képességgel rendelkező húshasznú juh. Keresztezésének célja a vágóbárányok izmoltságának javítása, illetve a végtérkép-előállításához a terminál kosok biztosítása.

A fajtát kiváló anyai tulajdonságok, jó tejtermelés és 1,6–1,8%-os szaporaság jellemzi. A bárányokat 350–400 g/napi átlagos súlygyarapodás jellemzi. Kifejlett korban az anyák 75–90 kg, a kosok 90–130 kg súlyúak.

A **texel** juh fajtaátalakító keresztezéssel javítja a hazai juhok izmoltságát, hús típusúvá formálását. Tenyésztésének célja a fehér színű végtérképhez apai partner biztosítása, a végtérkép bárányok hizodalmaságának és vágóértékének javítása. A fajtisza tenyésztés célja a hazai populáció létszámának növelése és a törzstenyészetek részére magas genetikai értékű kosok előállítás.

A fajtára jellemzően a bárányok napi súlygyarapodása 320–380 g közé esik. Jó anyai tulajdonságához, nevelő képességéhez tartozik az 1,5–1,7 ikerellési %.

Kifejlett korban az anyák 60–70 kg, a kosok 90–100 kg tömegűek.

A juhágazat is jelentős arányban hozzájárul a **bio-öko gazdaságok** egyre nagyobb

számú táborához. Ennek egyik példája a **Grantofteguard** ökofarm és -múzeum. A farmon 400 anyajuh és 400 limuzin hústípusú szarvasmarha található. A napi munkát a belga (ardeni) lovak segítik. A juhok az év nagy részét a kiváló füösszetételű és sűrűségű legelőn töltik. A legelőről nyírás után, októberben terelik a juhokat a hodályba, ahol háremeket alakítanak ki és vemhesítenek. Az anyajuhok suffolk és texel, a kosok dán lapály fajtájúak.

A törzsszállományban és a bárányok között megbetegedés ritkán fordul elő, ami a magas szervezeti ellenálló-képességnek köszönhető. A bárányokat húsvét és karácsony előtt értékesítik. A gyapjút Angliába exportálják.

A takarmányt helyben, bio minősítésben állítják elő, és a fűszennyezés körbálakat fóliába csomagolva tárolják.

Az ökofarmon nagyszámú érdeklődő megfordul, az állattenyésztés és növénytermesztés tanulmányozása mellett igen sokan a termékekből készült ebédeket/vacsorákat

is igénybe veszik. Az üdítő italok mellett bio sör is szerepel az itallapon. Az agrárkörnyezetbe skanzen is tartozik, ahol a múlt építészeti stílusát és mesterségeit szemlélheti az érdeklődő.

Vallolamban található Dánia legnagyobb létszámú juhállománya (2400 texel típusú juh). A farmer nem csak a juhok iránt elkötelezett, hanem a természetvédelemben is jeleskedik. A gazdaság minden vonatkozásban mintaeztékű. A legelőgazdálkodás, a takarmánynövények termesztése és az állattartás mindegyike megfelel az öko minősítés feltételének. A juhtartás technikája és technológiája magas műszaki színvonalú az állatvédelem figyelembe vételével.

Az adatrögzítés és állatválogatás elektronikus törtenik. A vágóbáránnyokat a legkedvezőbb tőzsdei áron értékesíti.

A juhok az év nagy részét a legelőn töltik, a vemhesítés is itt zajlik november 21. és december 19. között. Januárban kerül az állomány a juhállókba, akkor történik a nyírásuk. Februárban ultrahang-készülékkel végeznek vemhességvizsgálatot, és a magzatok száma szerint külön csoportokba válogatják az anyákat. A vemhes állatok a szál- és erjesztett takarmányhoz abrakot (árpa, granulátum) is kapnak. Az ellés előtt négy héttel az abrakhoz szóját és ásványi anyagot is kevernek.

Az ellés egyedi boksokban (évente egyszer) történik. Az újszülöttek köldök-csonkját fertőtlenítik, farkukat gumigyűrűvel csonkolják, majd krotáliával (1 euró!) azonosítják. Almozásra jó minőségű árpaszalmát használnak.

Az ellés után az anyák bárányaikkal a legelőre kerülnek. Az egy bárányt nevelő anyák gyengébb minőségű, a két vagy három ikerbáránnyal rendelkezők kiváló minőségű legelőn élnek. A bárányok a gypen nőnek fel, takarmánykiegészítés nélkül. A bárányok választása 15–16 hetes korban, elektronikus válogató karám segítségével történik.

A farm növénytermesztése 4 éves vetésforgóban biztosítja a juhok ökotakarmányát (1. év: árpatermés; 2. év: fehérheretermés; 3. év: fűtermés; 4. év: ugar).

Knuthenlundban az öko jellegű tejelő juh- és kecsketenyésztésben korszerű fejőberendezéssel nyert tejből sajtféleségeket és egyéb tejtermékeket (pl. ízesített joghurtok) készítenek. A gazdaság szerves része az öko-, agroturizmus-rendszernek, ahol a látogatók az igényes üzletben vásárolni is tudnak a farm termékeiből. A vállalkozó számos hazai és nemzetközi díjjal rendelkezik.

Az állattenyésztéshez 1000 ha termőföld/legelő tartozik. A farmon 600 keletfríz

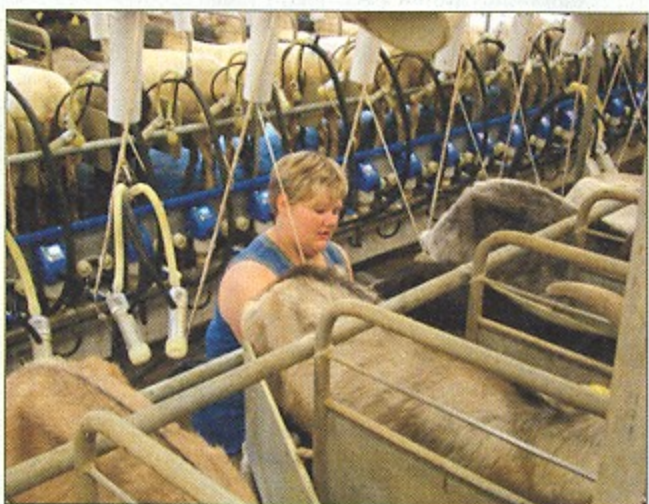
fajtájú juhot és 150 szánentáli fajtájú kecskét tartanak.

A juhok és a kecskék hat csoportban, különböző időkben kerülnek vemhesítésre. A folyamatos elletés biztosítja a folyamatos tejelést.

A bárányok és gidák hat hétig szopnak, ez idő alatt nem fejk az anyákat, majd a választás után a hím ivarú bárányok/gidák értékesítésre kerülnek, a nőivarúak az állományfejlesztést szolgálják.

Az állatokat naponta kétszer fejk. Takarmányozásukra 11féle növényt tartalmazó, kiváló minőségű szénát és ásványi-anyag-kiegészítőt használnak. Tavasztól őszig a legelők biztosítják a zöldtakarmányt.

A tüdő- és bélpaszták ellen vakcináznak, a beteg állatokat karanténban, homeopátiás szerekkel kezelik. Csülökbetegség ritkán fordul elő.

A keletfríz juhok 300 l/laktációs időben 5,5%-os zsírtartalmú, a szánentáli kecskék 700 l/laktációs időben 3,5%-os zsírtartalmú tejet termelnek.

Gangsagerben egy rendezett, szakmai vonatkozásban példaeztékű vállalkozás található. A farmer 57 ha földterületen gazdálkodik, 450 db lacaune x dorset keresztezésű anyajuhval rendelkezik. Állományában – természetes fedeztetéssel – kétféle háromszor ellet.

Bárányoztatási technológiáját amerikai példa alapján alakította ki. Az ellés zárt térben, boksokban történik. Állományában gyakori az ikerelés (kétféle 5–6 bárány/anya). Az ellés utáni csülökápolást követően az anyák és bárányaik legelőre kerülnek. A választás 45–66 napos korban történik, és a növényeket átlag 45 kg-os súlyban vágatják, majd németországi hentesboltokban, éttermekben értékesítik.

Az anyajuhok nyírását április hónapban végzik.

Betegségek ritkán fordulnak elő (kivéve a varas szájfájás), a paraziták ellen folyamatosan védekeznek. A többi juhtartóhoz hasonlóan ez a farmer is elektromos kerítések között tartja az állatát, melynek különlegessége, hogy egyes karóknál vízvételi lehetőséget is biztosítanak. További újdonság,

hogy a juhállományban szamár is található, melynek jelenléte (hangja) megakadályozza, hogy húsevő ragadozók rabolják a főként fiatal állatokat.

Berit Killerich juhtartó nevét érdemes megjegyezni, ugyanis 600 darabos juhállományával az agro-(öko-) turizmus egyik dániai központját üzemelteti. Farmjára naponta érkeznek bejelentett látogatók, számukra show-jellegű bemutatót tart (terelés kutyákkal, állatrögzítés, gyapjúnyírás, csülökápolás, bárányítás szópókás üveg-ből stb.), majd házában bemutatja a gyapjúból készíthető ruházati termékeket, játékokat. A bemutatók ökovacsorával zárulnak.

Berit Killerich nemzetközi hírnevet is szerzett, EU-pályázatok résztvevője.

Összegezve:

Izland

- a juhokat importfajták nélkül is jól izmolt, jó fejlődési erélyű állománnyá lehet tenyészteni,
- évi egyszeri elletésnél is elérhető a 180–190%-os ikerelés,
- a magas szaporulati arány csak jó minőségű és beltartalmú takarmánnyal érhető el,
- a juhodályok rácsosított padozata megakadályozza a gyapjú elszíneződését és a lábvégbetegségeket,
- a gyapjú kivételesen nagy szerepet kap az öltözködésben,
- a kb. 20 kg/fő/év juhfűsfogyasztás nagyban hozzájárul az egészséges (bio-) táplálkozáshoz.

Dánia

- a szántóföldi vetésforgót a juhtartás szolgáltatásba állították,
- az öko juhtartás terjed, és gazdaságos,
- az ökoturizmus iránti igény folyamatosan növekszik,
- csak legelőn nevelt, kb. 35–40 kg súlyú bárányok kerülnek vágásra,
- programozott elektronikai rendszert használnak az állatok mérésére és válogatására,
- a biohús és -tejtermékek előállítása prioritást élvez.

A tapasztalatok hazai hasznosíthatósága:

- a juhlegelők szükség szerinti öntözése,
- a juhfűsfogyasztás jelentős mértékű emelése,
- bio állattartás kialakítása és a termékek reklámozása, fogyasztása,
- az ikerelések növelése,
- a juh szálatastakarmányok fóliába csomagolása, tárolása,
- a juhállományok bemutató jellegének terjesztése,
- a juhfűs többcsatornás értékesítése,
- az agroturizmus hazai reklámozása, mértékének növelése.

Köszönet illeti a Tudás Alapítványt, hogy lehetővé tette a tanulmányút létrejöttét és megvalósulását.

Prof. Dr. Mucsi Imre
Csobán Mihály
Perei Gábor